

Sinemasının yalnız adamı

Hissettiklerinin filmi çekti 'görmedik', işini yaparken de ödül aldığında da susarak konuştu, 'duymadık', Oscar'a uzanan bir yönetmenin filmleri niye bize dokunmuyor doğal olarak da 'bilmiyoruz'. Ama bildiğimiz bir şey var, dünyada pek az insan neden bu işi yapıyorsun sorusuna "Gidersin rüzgârı hissedersin, yalnızsındır, bir huşu duygusu kaplar içini." diye cevap verebilir. Onlardan biri de **Nuri Bilge Ceylan**'dır.

RECEP YETER → 06

Sükûnet sinemasının yalnız pîri

Acayip mutluym. Cümlelerime bir önceki portrede nokta koyduğum yerden başlıyorum; suskunluğumdan... Ne zaman susmaktan bahsetsem bir türkütutturuyor dilim, güftesi ve bestesi İsmet Özel'e ait 'esenlik bildirisi' tadında... Sessizliğin tınısına kapılmışken, suskunlar meclisinde buluyorum kendimi... İşte bir muhabbet daha başlıyor. 'Bakarken tuttuğumuz çetelelerin gördükçe kararttığımız siyahıyla konuşuruz biz suskunlar.' diyor geniş açıyla haykıran bir sanatkar. Bir başka suskun ekliyor sedirin

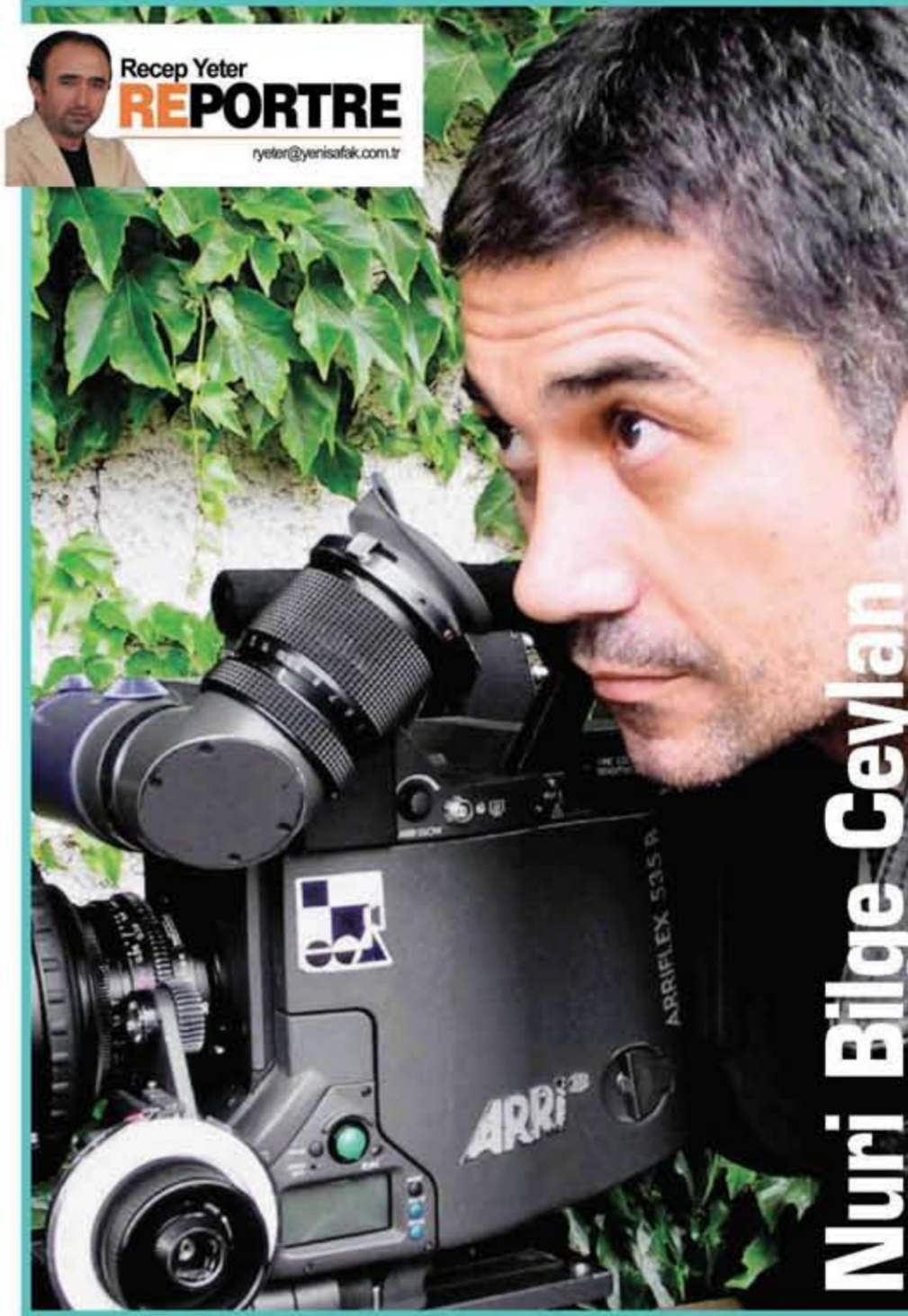
bittiği kare 'o'dur aslında.. Gerisi 'gerçek'ten hikaye. O **fotograf** kitabımı kahramanımıza hediye eden insanı bulmalı ve alından öpmelidir. Aferin demeli ve eklenmelidir: "Sen ne büyük adamsın! Bir sanatkarı meydan yerine çıkardın!" İşte o kitap, zaten kıpır kıpır kaynayan ve bir yatak arayan heyecanlı yüreğe akacağı mecrayı gösterir. Sonrası kendiliğinden gelir. Agrandizör alınır, fotoğraflar çekilir, karanlık odada görebilmek öğrenilir. Bu tatlı toyluk günlerinde İFSAK'a yolladığı ilk karenin sergi için seçilmesine Oscar'dan öte kıymet verilir. Ve maya çalınmıştır bir kez, hamur kıvama gelir, şimdi insanları doyurma vaktidir..

MÜHENDİSLİK BİZE TERS İS ...

Yetişkinlikten, yetişmişliğe yelken açarken kısa bir süreliğine Boğaziçi'ne düşer yolu. Ancak buram buram burjuvazi kokan üniversitenin yeşilliği, şehirde yaşayan bir taşralıya sadece ailesiyle yaptıkları piknikleri hatırlatır. Arkadaşları Boğaziçi'nin kantinlerinde kızlardan, erkeklerden ve futboldan konuşurken onun yapacak daha önemli işleri vardır. Bir yanı hala toprağa bağlı olan, topraktan gelen adam dayanmıştır toprağın davetine.. Dağcılık ve Mağaracılık kulübüyle keşfe çıkar doğayı, yani özüne döner... Işıktan ve gölgeden başka aşkın kendisini paklamayacağını anladığında üçüncü sınıftadır. Yine de söker atar mühendislik maskesini yüzünden.. Mimar Sinan'ın sinemanın yolunu tutar. Burada bilgiyle şekillenir sanatı, ta ki *Koza*'sından çıkma vakti gelene dek. Objektifini acının fiyakasıyla panl panl parlayan ruhlann kederli mutluluğuna çevirip bize hüznün dayanılmaz lezzetini tattırır..

ÖNCE YATAY SONRA DIKEY YOLCULUK...

Ceylan'ın yaptığı şeyin tarifi tek kelimeyle yolculuktur. Önce dinginliği yatay olarak arar. Uzun mesafeler kateder, şehirleri ve dağları dolaşır. Görür ki aslında hepsi birbirinin aynıdır. Dünya görebildiğince farklıdır. Bu kez rotasını derinlikten yana çizer. İnsanın içinde keşfe koyulur. Gördükçe, daha da zor bir işe girer **Nuri Bilge Ceylan**. Bu ülkenin henüz adı konulmamış bir dilinde konuşmaya çalışır. Adamların, kadınların, çocukların, tabiatın, iklimlerin, uzakların ve yakınların 'susunca' dilinde.. Ne de olsa

susunluğun dilinde yayın yapan ne bir radyo vardır ne de suskun adamlara ait karelere yer beyaz camda... Bazen herkesin gözlerini kapadığı vakitlerde terkedilir ekran suskunlara.. Bu yüzden konuşan ama bir şey söylemeyen, dinleyen ama hiçbir şey duymayan insanlar, gören ve dillendiren adamlara hep uykuda yakalanır bilerek ve isteyerek. **Nuri Bilge Ceylan**'ın çılgınlığı, köpek seslerinin eşlik ettiği zifiri karanlıkta dışarıya ışık hüzmeleri sızan tek tük pencereleri kırmaya çabalar beyhude.

BU YOLDA YÜRÜMEK SABIR İSTER

Susunkunlar meclisinde muhabbet ehli olmak sabır ister. Nuri Bilge'nin bu sabrı vardır. Sanat denilen dipsiz kuyusunun ağzından derinlere doğru bakmaktan bile nasipsiz bir topluma, o kuyunun dibine yakın duvarlarında filmler oynatır Ceylan. Kendi dilinden sadece kendi anlamak zorunda kalsa da birlikte yaşamak

zorunda olduğu topluluğun dilini öğrenmeye çabalamaz asla.. Filmlerine kesilen biletlerin sayısı 20-30 kişiyi geçmese de, hatta filmin sonuna kadar kalabilen insanların sayısı bir elin parmakları kadar olsa da... Ve gün gelir, sabrı selamete yol verir, komşu köylerin delilleri duyar suskun adamın çılgınlığını...Diline Fransız kalanlara inat, başka bir coğrafyada aynı dilden konuşanlarla sevişir. Sükûnet dilini inatla konuştuğunda bu dilde konuşmayı öğrenmek zorunda kalır başkaları da...

BİNLERCE KEZ DEKLANSÖRE BASILAN FİMLER

Ceylan'ı çatırcasına Cannes'e doğru koşuran sır ise ilmek ilmek örülmüş film makaralarında gizlidir. Filmlerinde gecekondular mahalleleri kurar Ceylan. İster *Koza*'nın içinden bakın, ister *Kasaba*'ya doğru yol alın ve şöyle bir geri dönüp süzün *Uzak*'tan, *Üç Maymun*'ü oynamadığınız sürece görecekleğiniz hep aynıdır. Gördükleriniz, evlerin içiçe geçtiği bir mahalleyi andırır. Her birinde başka bir dünya vardır. Kiminin çatısı akar, kimi çanak antenlerle süslüdür müstakim evlerin...Yaklaştıkça, her birinin bacasından çıkan rengarenk ama aynı

toprağın kokusunu taşıyan dumanlar farkedilir. Az önce hepsi bir bütüne sınıksı sarımsıkı parçalar gibidir oysa.. Tıpkı bu anımsı ve korunmuş köy gibi, mahalle gibi, müstakim sanat eseridir filmdeki her bir kare... Bu yüzden metrelerce uzunlukta bir makara yüzbinlerce kez deklansöre basılmış hissini verir.

KAHRAMANLIĞIN KURALI YALNIZ OLMAKTIR!

Nuri Bilge'nin filmlerinde, elindeki kamerayla hiç yanından ayrılmasını istemediği anne ve babasının varlığını ölümsüzleştirmek isteyen küçük bir çocuğun samimi duyguları vardır. Annesiyle babasını oynattığı *Koza* da böyledir, kız kardeşinin ve kendinin çocukluğunu anlattığı *Kasaba* da, babasını sadece kendinin değil herkesin kahramanı haline getirdiği, Mayıs Sıkıntısı da... **Nuri Bilge Ceylan**'ın yalnızlığının sırrı da Mayıs Sıkıntısı'nda ifşa olur aslında. Onun yalnızlığının genetik olduğunu öğreniriz bize gösterdikleriyle... Ne de olsa "Kahramanlığın tek kuralı yalnız, yalnız, yalnız olmaktır" Ve hayali kahramanım dediği babası gibi kahraman kalmaktır.

Kaç insan neden bu işi yapıyorsun sorusuna "Gidersin rüzgârı hissedersin, yalnızsındır, bir huşu duygusu kaplar içini." şeklinde bir cümleyle cevap verebilir ki? Peki kaç insan aynı işten binlerce lira kazandığı halde aynı cümleyi kurmaya devam edebilir ki?

YALNIZ VE SUSKUN KALABALIK...

Nuri Bilge Ceylan tabiri caizse dibine kadar taşralıdır. Fakat eserleri, doğunun mahreme saygı düstürüne aykırılığı nedeniyle eleştirilir. Tasralılıkta tezat gibi görünen bu yanı Avrupa ve Amerika görmüş bir aileye mensubiyetin neticesidir. Sesten şasaadan nefret eder ve gizlenir. Maskelerle doluşanlara yüz vermez. "Çok canlı ve parlak renkleri sevmiyorum" derken de bunu kasteder.. Ödüllerle birlikte gelen dünya çapındaki şöhrat bile maske takma ihtiyacı duymaz Ceylan'a. Ama etkilerinin verdiği güvenle daha bir cesur olarak görünür orta yerde.. Yine kendidir. Yine fikirleridir asılan.. Farkındaysanız Ceylan son dönemlerde biraz daha fazla görünür olmaya başladı. Sanki biraz daha sosyalleşti gibi geldi kimilerine, kalabalıklarla barışığını söyleyenler oldu, biraz daha iyimser buldu bazıları... Ama unuttukları bir şey vardı. Alsan o değil, kalabalıklardı. **Nuri Bilge Ceylan** diye bir adamın varlığına karşı bu toplum ne kadar kör olsa da duyamasa da bu adamın sızlanını, dilisiz şeytan kesilse de gerçekler karşısında nereye kadar *Üç Maymun*'ü oynayabilirdi? Siz dert etmeyin beni söyleyim, Oscar'a kadar.. Şimdi **Nuri Bilge Ceylan** diye bir adam var memlekette artık. Yarı doğum gününü kutlayacak olan **Nuri Bilge Ceylan**'a şimdi yeni bir doğum günü hediyesi bekliyor.. Anlayın onu..

köşesinden, 'Gördüklerimizle acıttığımız kalbimizin duydukları, cila olur ruhumuzun asil ve onurlu siyahına...' Ben devam ediyorum, 'Görür dostlarımız suskunlar meclisinin duvarlarında yankılanan kelimelerin isini'.. Ve duvar dile geliyor: "Acı duymak ruhun fiyakasıdır" ve "O siyah, öcalmakcasına, gür ve bereketlidir" Bugün de bizim mahallenin sakinlerinden birinin, tıpkı benim gibi susan sustukça da işıldayan bir adamın hikayesini anlatacağım... Ülkesi gibi yalnız ama mutlu bir adamın hikayesini... Ve şimdi ben konuşacağım, **Nuri Bilge Ceylan** susacak...

KİM BU KİTABI HEDİYE EDEN KİŞİ?

Hikayeye başlamak için doğduğu 'an'a gitmeli **Nuri Bilge Ceylan**'ın... Henüz 14-15 yaşlarında iken kutladığı doğum gününde, eline tutuşturulan hediye paketini açıp, parmaklarıyla o kitaba dokunduğu 'an'a... İşte filmin başladığı ve

